

59 תִּינּוּ מִי שִׁפְנֵי מוֹחֹת – שהתנא לא שנה גם מי שפניו טוחות מפני
 60 שאף הוא בכלל גוף אטום, שהרי גוף אטום היינו חסר, וגם מי שפניו
 61 טוחות חסרה צורת פניו לגמרי.
 62 הגמרא מביאה מעשה לענין ההלכה בולד שפניו טוחות: **כִּי רַבִּי**
 63 **הֵיבָא נְפִיק לְקַרְיָתָא** – יצאו לכפרים לראות את שדותיהם. כשחורו,
 64 אָתוּ לְקַמְיָה דְאַבְוּהוֹן – באו לפני אביהם, אָמַר לְהֵם, כְּלוּם כָּא
 65 מַעֲשָׂה לְיָדְכֶם – האם כשהייתם בכפרים בא לפניכם מעשה
 66 שנוקטתם להורות בו הלכה למעשה. אָמְרוּ לוֹ, מַעֲשָׂה בַמְּפֹלֶת וּלְד
 67 בַעַל פְּנֵים מוֹחֹת כָּא לְיָדֵינוּ, וְטִימְאַנְנָהּ. מָפְנִי לְהֵם רַבִּי חֵיבָא לְבַנּוּ,
 68 יָצֵאוּ שְׂנֵית לְכַפְרִים וְטִהְרוּ מַה שְׁטַמְמַתֶּם, אֲמַר שַׁמְפֹּלֶת וּלְד שַׁפְנֵי
 69 טוּחוֹת אֵינָה טַמְאָה. מָאֵי דְעָתִיבֵינוּ – מה זו עלתה על דעתכם
 70 שטימאתם אותה שלא כדן, לְחַזְמָא – מפני שסברתם שראוי
 71 להחמיר עליה יותר מן הדין. לֹא הִיָּה לְכֶם לְהַחֲמִיר כְּךָ, מִשּׁוּם
 72 דְחַזְמָא דְאִתֵּי לְיָדֵי קוּלָּא הִיא – חומרא זו סופה לבא לידי קולא
 73 שאינה כדן, דְקִיְהַבִּיתּוּ לָהּ – שהרי כשטימאתם אותה נתתם לה יָמִי
 74 מוֹחֵר כְּדִין יוֹלְדָתָא, והיא תנחה בדם שתראה באותם הימים כדן דָּם
 75 טוֹהַר, ובאמת מצד הדין הוא דם טומאה.
 76 הגמרא מביאה מחלוקת בדן וּלְד שיש לו אברים יתירים: אִתְמַר –
 77 נֹאמַר בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ, הַמְּפֹלֶת מִן בְּרִיָּה שְׁשִׁשׁ לָהּ שְׁנַי גְּבִים וְשְׁנַי
 78 שְׂדְרָאוֹת, אָמַר רַב, אִם אֵירַע כֵּן בְּאַשְׁמָה שֶׁהַפִּילָה נָפֵל שְׂכוּחָה, אֵינִי
 79 וְלָד, ואינה טמאה וטומאה לידה. ואם אירע כן בְּבַהֲמָה שֶׁנִּשְׁחַטָּה
 80 וּנְמַצָּא עוֹבֵר כּוֹז בְּמַעֲיָה, העובר באסור פְּאִיכֵלָה וְלֹא הוֹתֵר בְּשַׁחֲטָתָא
 81 אֲמֹ, וְכָל שֶׁכֵּן אִם יָצָא לְאוֹרֵי הָעוֹלָם שְׂדוּאָה אֲסוּר שֶׁהָרִי הוּא נָפֵל
 82 וְנִבְלָה, וְשִׁמּוּאֵל אָמַר, אִם אֵירַע כֵּן בְּאַשְׁמָה, הָרִי הוּא וְלָד וְאֲמֹ טַמְאָה
 83 לִידָה, ואם אירע כן בְּבַהֲמָה שֶׁנִּשְׁחַטָּה וּנְמַצָּא בְּמַעֲיָה וּלְד שִׁישׁ לוֹ שְׁנֵי
 84 גְבִים וְשְׁנֵי שְׂדְרָאוֹת, הוּא מוֹתֵר בְּפִיכֵלָה, שֶׁכָּל הַנְּמַצָּא בְּמַעֲיָה בַּהֲמָה
 85 הוֹתֵר בְּשַׁחֲטָתָהּ, וּבְלִבָּר שִׁדְיָהּ לוֹ פְּרִסוּתָא.
 86 הגמרא מפרשת את מחלוקת רב ושמואל. מבררת הגמרא: בְּמָאֵי
 87 קְמִיפְלִגֵּי – במה נחלקו רב ושמואל. מבררת הגמרא: מחלוקתם היא
 88 בְּדָרְבִּן חֲנִינִי בַר אֶבְיָא, אָמַר רַב חֲנִינִי בַר אֶבְיָא, נֹאמַר בתורה (דברים
 89 יד ז) אַךְ יָתֹהוּ יָתֹהוּ לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ עַל הַגֵּרָה וּמִמְפֹּרָשֵׁי הַפְּרָסָה הַשְּׂטוּעָה
 90 אֵת הַגִּזְלָה וְאֵת הָאֲרָנָה וְאֵת הַשֶּׁשֶּׁן פְּיָא עַל הַגֵּרָה הַמָּוָה וּפְרָסָה לֹא
 91 הַפְּרִסֵי טַמְאִים הֵם לְכֶם, וְתִבִּית 'הַשְּׂטוּעָה' שֶׁנִּשְׁחַטָּה בַּפְּסוּק זֶה,
 92 הַכּוּנָה לְמִין בְּרִיָּה, שִׁישׁ לָהּ שְׁנֵי גְבִין וְשְׁנֵי שְׂדְרָאוֹת, וּבַפְּסוּק זֶה
 93 אֲסָרָה הַתּוֹרָה אֵת אֲבִילָתָהּ. וְנַחֲלֶקוּ רַב וְשִׁמּוּאֵל בְּבִיאור דִּין
 94 'הַשְּׂטוּעָה', רַב אָמַר בְּרִיָּה פְּעֻלְמָא לִיתָא – אין מין בריה בעולם שיש
 95 לוֹ שְׁנֵי גְבִים וְשְׁנֵי שְׂדְרָאוֹת, והאפשרות היחידה למצוא בהמה שכזו
 96 היא כשמודמן לפעמים שבהמה רגילה תתעבר בעובר בעל שני גבים
 97 ושני שדראות. ובהכרח כי אֲנִמְרִיהַ רְחִמָנָא לְמַשָּׂה – כשלימד
 98 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת מִשָּׁה שֶׁהַשְּׂטוּעָה אֲסוּרָה, בְּמַעֲיָ אִמְהָ אֲנִמְרִיהַ
 99 – לימד אותה שהיא אסורה כשנמצאה בהמה זו במעי אמה, ולכן
 100 אֲמַר רַב שׁוּלְד שִׁישׁ לוֹ שְׁנֵי גְבִים וְשְׁנֵי שְׂדְרָאוֹת הַנְּמַצָּא בְּמַעֲיָ בַּהֲמָה
 101 אֲסוּר בְּאֲבִילָה, וְשִׁמּוּאֵל אָמַר בְּרִיָּה פְּעֻלְמָא לִיתָא – ישנו מין בריה
 102 בעולם שיש לה שני גבים ושני שדראות, וְכִי אֲנִמְרִיהַ רְחִמָנָא לְמַשָּׂה
 103 שֶׁהַשְּׂטוּעָה אֲסוּרָה, פְּעֻלְמָא אֲנִמְרִיהַ – על אותה מין שנמצא בעולם
 104 לִימְדוּ שֶׁהוּא אֲסוּר, אֲכֹל כִּשְׁנִמְצָאָה בְּרִיָּה כּוֹז בְּמַעֲיָ אִמְהָ, אֵין בַּה
 105 אִיסוּר 'שְׂטוּעָה', והיא שְׂרִיָּא – מותרת בשחיטת אמה, כשאר בהמה
 106 הַנְּמַצָּאת בְּמַעֲיָ אִמְהָ שֶׁהוֹתֵרָה בְּשַׁחֲטָתָהּ. ועל כן אֲמַר שִׁמּוּאֵל
 107 שֶׁבַּהֲמָה וּלְד שִׁישׁ לוֹ שְׁנֵי גְבִים וְשְׁנֵי שְׂדְרָאוֹת שֶׁנְּמַצָּא בְּמַעֲיָ אֲמֹ
 108 מוֹתֵר בְּאֲבִילָה.
 109 הגמרא מקשה על דברי רב ושמואל: אִיתִיבֵיהֶם רַב שִׁמְיָ בַר חֵיבָא רַב
 110 רַב לִקְוָנָה רַב, אַבִּי אַבּוּי, שִׁנְיֵנו לַעֲנִין כְּבוֹר בַּהֲמָה טוֹהַר, רַבִּי חֲנִינָא
 111 בִּין אֲנִינְגֻסִים אֲוִמֵר, כֹּל בְּבוֹר שִׁישׁ לוֹ שְׁנֵי גְבִין וְשְׁנֵי שְׂדְרָאוֹת פְּסוּל
 112 לְעֹבְדָהּ, שאינו כשר להקרבה. אֲלָמָא דִּינִי (וְקִישָׁי לְרַב) – מוכח
 113 שבהמה שיש לה שני גבים ושני שדראות יכולה לחיות, ואף מותרת
 114 באכילה, ולכן נוקק רבי חנינא לומר שהיא פסולה להקרבה, וקשה
 115 בִּין לְרַב וּבִין לְשִׁמּוּאֵל שֶׁנַּחֲלָקוּ עַל וּלְד שִׁישׁ לוֹ שְׁנֵי גְבִים וְשְׁנֵי
 116 שְׂדְרָאוֹת הַנְּמַצָּא בְּמַעֲיָ אֲמֹ, אבל לאחר שנוּלְד סוֹבְרִים שִׁנְיָהֶם שֶׁאֵינוּ

1 כל שנחתכו רגליו עַד הָאֲרָבֹנָה – עד הברך והברך בכלל, אינו יכול
 2 לחיות כך, והוא טריפה, וּלְד שְׁנוּלְד כְּךָ אֵינוּ וּלְד. רַבִּי יְנָאֵי אָוִמֵר,
 3 שִׁיעוֹר 'שִׁינְטַל מִן הַחַי וְיוֹמֹת' הוּא כָּל שֶׁנַּחֲתְכוּ רַגְלָיו עַד לְקַבְיָו
 4 וְנִקְבּוּ בְּכֹלל, שהרי בהמה שנחתכו רגליה בשיעור זה דינה כנבלה
 5 אף בחייה, ועל כן גם עובר שנוצר כך אינו וּלְד. רַבִּי יוֹחֲנָן אָוִמֵר
 6 מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי בֶּן יְהוֹשֻעַ, שִׁיעוֹר 'שִׁינְטַל מִן הַחַי וְיוֹמֹת' הוּא כָּל
 7 שֶׁנַּחֲתַךְ עַד מְקוֹם מְבוֹרוֹ, שאינו ראוי לחיות, ואינו וּלְד.
 8 מפרשת הגמרא: בִּין רַבִּי יְנָאֵי לְרַבִּי יְנָאֵי אִיכָּא בִּינֵיהוּ – יש ביניהם
 9 מחלוקת, האם מְרַפָּה חַיָּה – יכולה לחיות יותר משנים עשר הודש
 10 או לא. דָּמַר – רבי ינאי סָבַר, מְרַפָּה חַיָּה, ועל כן אם נחתכו רגליו
 11 עד הארכובה אינו בכלל 'שִׁינְטַל מִן הַחַי וְיוֹמֹת', עד שיחתכו עד
 12 לנקביו, וּמַר – רבי זכאי סָבַר, מְרַפָּה אֵינָה חַיָּה, ועל כן אם נחתכו
 13 רגליו עד הארכובה הוא בכלל 'שִׁינְטַל מִן הַחַי וְיוֹמֹת'. בִּין רַבִּי יְנָאֵי
 14 לְרַבִּי יוֹחֲנָן אִיכָּא בִּינֵיהוּ מִחְלוּקַת בְּמִימְרָא לְרַבִּי אֲלֵעוֹר, דְּאָמַר רַבִּי
 15 אֲלֵעוֹר (חולין כא.). נִיפַל – נחתך מן הבהמה הַיָּרֵךְ מִמְקוֹם חִיבוּרוֹ,
 16 וְחָלַל שְׂלֵלָה – וכן נחתך עמה כל הבשר עד שנראה במקום החתך כעין
 17 חלל, דינה כְּבָבֵלָה, אף על פי שעדיין היא חיה, והיא מטמאה טומאת
 18 נבלה, שהיא כמותה ולא כחיה. ובדין זה נחלקו כאן, שרבי ינאי סובר
 19 כרבי אלעזר, ולכן לדעתו כשנחתכו רגליו עד לנקביו הוא בכלל 'כדי
 20 שִׁינְטַל מִן הַחַי וְיוֹמֹת', ואילו רבי יוחנן אינו סובר כרבי אלעזר, ולכן
 21 לדעתו אינו בכלל 'שִׁינְטַל מִן הַחַי וְיוֹמֹת' עד שנקביו סבורו.
 22 הגמרא מפרשת דין המפלת וּלְד אטום בראשו: אָמַר רַב פָּפָא,
 23 הַמְּחֹלְקַת שֶׁהוֹחֲרָה לַעֲלֵל, כמה הוא שיעור 'שִׁינְטַל מִן הַחַי וְיוֹמֹת',
 24 נשנתה דווקא כאשר הוּלְד חֶסֶר מְלַמְטָה לְמַעֲלָה – בחלק התחתון
 25 של גופו, אֲכֹל אִם נִחְסַר מְלַמְטָה לְמַטָּה – שנחתך מגולגלתו, אֲפִילוּ
 26 אִם חֶסֶר רַק כֶּל דָּהוּ, אֲמֹ מְהוּרָה, מפני שאינו יכול לחיות ואין דינו
 27 כוּלְד. וְכֵן אָמַר אֶבְיָא רַב גִּידֵל אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן, הַמְּפֹלֶת אֵת שְׁנוּלְגָלְתָּהּ
 28 אֲטוּמָה – חסרה, אֲמֹ מְהוּרָה מפני שאינו וּלְד.
 29 הגמרא מביאה דין נוסף שאמר רב גידל בשם רבי יוחנן: וְאָמַר רַב
 30 גִּידֵל אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן, הַמְּפֹלֶת וּלְד שֶׁהוּא כְּמִין אֲפִיקָא דְרִיקָא –
 31 כעין הפיצולים היוצאים מֵעַץ הַדָּקֵל, שאין ידיו ורגליו על כתיפו,
 32 ומלמטה הוא חסר צורה, אֲמֹ מְהוּרָה, מפני שאינו וּלְד.
 33 הגמרא מביאה מחלוקת בדן וּלְד שפניו מעוכים: אִיתְמַר – נאמר
 34 בבית המדרש, הַמְּפֹלֶת מִי שִׁפְנֵי מוֹכְמָסִים – מעוכים קצת, רַבִּי
 35 יוֹחֲנָן אָמַר, אֲמֹ טַמְאָה טוֹמַת לִידָה, שלא פקע ממנו שם וּלְד על
 36 ידו זה, רִישׁ לְקִישׁ אָמַר, אֲמֹ מְהוּרָה, מפני שאינו וּלְד.
 37 אִיתִיבֵיהֶם רַבִּי יוֹחֲנָן לְרִישׁ לְקִישׁ, שִׁנְיָנו בְּבִרְיָתָא, הַמְּפֹלֶת יָד חֲתוּכָה
 38 – מחותכת בצורת ידי בחיתוך אצבעות, וְכֵן הַמְּפֹלֶת רַגְלֵי חֲתוּכָה
 39 כְּצוּרְתָהּ, אֲמֹ טַמְאָה טוֹמַת לִידָה, וְאֵין אֲנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא יֵד אוֹ
 40 רַגַל זוֹ מְגוֹפָה אֲטוּם – חסר פְּאִתָּהּ. מַסִּים רַבִּי יוֹחֲנָן אֵת הַקּוּשִׁיָּא: וְאִם
 41 אִיתָא – ואם הדין כדבריוך שהמפלת מי שפניו מוּסְמָסִים טוֹהַר, וְאִם
 42 לִיתָא – והיה על התנא לשנות שהמפלת ידי חתוכה או רגל חתוכה
 43 טמאה לידה ואין חוששין שְׁמָא יֵד אוֹ רַגַל זוֹ בַּהּ מְגוֹפָה אֲטוּם אוֹ
 44 מִמִּי שִׁפְנֵי מוֹכְמָסִין, שהרי גם באופן זה היתה טוֹהַר מִטוֹמַת
 45 לִידָה. וְלֹא מִצִּינוּ שְׂרִישׁ לְקִישׁ הַשִּׁיב עַל קוּשִׁיָּא זוֹ.
 46 רַב פִּפְי שְׁנָה אֵת הַשְּׂמוּעָה בְּאוֹפֵן אַחַר: אָמַר רַב פִּפְי, כּוּלְד שִׁפְנֵי
 47 מוֹכְמָסִין פּוּלִי עֲלָמָא לֹא פְּלִיגֵי – בין רבי יוחנן ובין ריש לקיש אינם
 48 חולקים דְּמַמְאָה, מפני שלא פקע ממנו שם וּלְד כשנמנעו פניו מעט,
 49 אלא כִּי פְּלִיגֵי – מה שנחלקו רבי יוחנן וריש לקיש, זה כּוּלְד שִׁפְנֵי
 50 מוֹחֹת – שאין צורת פניו ניכרת כלל, וְאִיכָּא אִיתְמַר – והשמועה
 51 נאמרה להיפך, שֶׁרַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר, הַמְּפֹלֶת וּלְד שֶׁפְּנֵי טוּחוֹת אֲמֹ
 52 מְהוּרָה, וְרִישׁ לְקִישׁ אָמַר שְׁמָא טַמְאָה.
 53 שואלת הגמרא: לְדָבְרֵי רַב פִּפְי, וְלוֹתִיבֵיהֶם רִישׁ לְקִישׁ לְרַבִּי יוֹחֲנָן
 54 מְהָא – מדוע לא הקשה ריש לקיש על רבי יוחנן מהברייתא של
 55 'המפלת ידי חתוכה' ששמננה משמע שרק המפלת גוף אטום טוֹהַר
 56 ולא המפלת וּלְד שפניו טוחות, שאם לא כן היה לתנא לשנות ואין
 57 חוששין שמא מגוף אטום או ממי שפניו טוחות באתה. מתרצת
 58 הגמרא: מִשּׁוּם דְּשִׁנְיָ לִיָּה – שרבי יוחנן ישיב לו שְׁחִינּוּ גּוֹף אֲטוּם

על כַּרְחֶכֶם אֲנִי מִלְכְּכֶם. וְכֵן הוּא אֹמֵר (יחזקאל ב'): "אִם-לֹא בְיַד חֲזָקָה וְגו' אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם". דָּבָר אַחֵר: לָמָּה נֶאֱמַר יִצְיָאָת מִצְרַיִם? אֲנִי הוּא שֶׁהִבְחַנְתִּי בְּמִצְרַיִם בֵּין טֶפֶה שֶׁל בְּכוֹר לְשֹׂאֵינָה שֶׁל בְּכוֹר, אֲנִי הוּא עֲתִיד לְהִבְחִין וְלִהְפָּרַע מִן הַתּוֹלָה קָלָא אֵילָן בְּבִגְדוֹ, וְאֹמֵר תִּכְלַת הוּא (ב"ב ס"א). וּמִיִּסּוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מִשֶּׁה הַדְרָשָׁן הִעֲתִיקָתִי: לָמָּה נִסְמְכָה פְּרִשְׁת מְקוּשָׁשׁ לְפָרֶשֶׁת עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים? (חולין ה) לֹא מֵר, שֶׁהִמְחִלֵּל אֶת הַשְּׁבֵת פְּאִילוֹ עוֹבֵד עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, שְׂאָף הִיא שְׂקוּלָה כְּכֹל הַמְצוּוֹת, וְכֵן הוּא אֹמֵר בְּעֵזְרָא: (נחמיה ט): "וַיַּעַל הֶרֶסִינִי יִרְדָּת [וַתִּתֵּן לָהֶם תּוֹרָה וּמְצוּוֹת]. וְאֵת שֵׁבֶת קִדְשָׁךְ הוֹדַעְתָּ לָהֶם". וְאָף פְּרִשְׁת צִיצִית, לְכַף נִסְמְכָה לְאֵלוֹ, לְפִי שְׂאָף הִיא שְׂקוּלָה כְּנֶגֶד כָּל הַמְצוּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּעֲשִׂיחֶם אֶת-כָּל-מְצוּוֹתֵי":

כ"ט" (לח) על פנפי בגדיהם • כנגד (שמות יט) "וְאֶשָׁא אֶתְכֶם עַל-כַּנְפֵי נְשָׂרִים". על ארבע כנפות, ולא בעלת שלש, ולא בעלת חמש (ובחסים י"ח ב) - (ר"ל שאין עושין ה' ציצית לחמש כנפות אלא ד' בד' כנפות המרוחקות ועיין בטור או"ח סי' י') כנגד ארבע לשונות של גאולה, שנגמרו במצרים (שמות ו): "וְהוֹצֵאתִי", "וְהִצַּלְתִּי", "וְנִגַּלְתִּי", "וְלִקַּחְתִּי". פתיל תכלת • (ספרי) על שם שכול בכורות. תרגום של שכול: "תכלא", ומפתח היתה בליה, וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב. ושמונה חוטים שפה - כנגד שמונה ימים ששהו ישראל, משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

ק"ט פסוקים, פל"ט סימן. חסלת פרשת שלח

הפטרה לפרשת שלח לקריאה בציבור ולשמו"ת נדפסה בעמ' קסד

המשך ביאור למסכת נדה ליום חמישי עמ' א

1 יכול להתקיים והרי הוא נפל ונבלה.
2 משיבה הגמרא: אָמַר לִיה - אמר לו רב בחביבות, שִׁמִּי אֵת - אתה
3 הוא שימי בן בני שיודע להשיבני, אמנם יש לתרץ קושייתך, שדינו של
4 רבי חנינא בן אנטיגנוס אינו מדבר על מי שיש לו שני גבים ושני
5 שדראות ממש, אלא על מי שְׁשִׁדְרָתוֹ עָקוּפָה עד שנראית כשני
6 שדראות, אבל מי שיש לו שני גבים ושני שדראות ממש, בודאי אינו
7 יכול להתקיים והוא נפל ואסור באכילה, ואין עוד מקום לקושייתך.
8 הגמרא מקשה על דברי שמואל: מִיִּתְבִּי - הקשו בני הישיבה, שנינו
9 בתוספתא (חולין פ"ג ה"ד), יֵשׁ בְּעוֹפְרִין - יש עוברים של בהמה
10 שאילו נמצאו במעי אמם היו מותרים באכילה, וכשיצאו לאויר
11 העולם דינם הוא שֶׁהֵן אֲסוּרִין מִשׁוּם נְבִלָה, מפני שאינם יכולים
12 להתקיים. ואלו הם, עובר שיצא לאויר העולם כשהוא בְּן אַרְבַּעָה
13 חדשים מתחילת עיבורו, ושיעור זה הוא לְדָקָה - בבהמה דקה, שזמן
14 עיבורה הוא חמשה חדשים. וכן עובר שיצא לאויר העולם כשהוא
15 בְּן שְׁמֹנֶה חֲדָשִׁים, ושיעור זה הוא לְנֶפֶשׁ - בבהמה גסה, שזמן עיבורה
16 הוא תשעה חדשים, וכן הִימְנוּ וְלִמְפָּה - אם הקדימו לצאת קודם
17 שיעורים אלו, הרי העובר הזה אֲסוּר כְּדֵין נְבִלָה. מסיימת הברייתא:
18 יֵצֵא מִכֹּל דֵּין זֶה מִי שֵׁשׁ לוֹ שְׁנֵי גִבִּין וְשְׁנֵי שְׁדָרְאוֹת שְׁדִינוּ שׁוֹנָה.
19 שואלת הגמרא: מֵאָ - מהי כוונת הברייתא במילה 'יֵצֵא', לָאוּ - האם
20 אין הכוונה שולד שיש לו שני גבים ושני שדראות יֵצֵא מִכֹּלֵל שאר
21 הַעוֹפְרִין, שהם אינם אסורים אלא כשיצאו לאויר העולם, ועוברים
22 שיש להם שני גבים ושני שדראות דינם שׁוֹנָה, שְׁאֵפִילוֹ כִּשְׁנִשְׁטָה
23 הבהמה ונמצאו אלו בְּמֵעֵי אֶמֶן הם אֲסוּרִין כדעת רב שאמר 'בבהמה

24 אסור באכילה, וקשה אם כן על שמואל שהתיר באכילה אם נמצאו
25 במעי אמן.
26 הגמרא מבארת את הברייתא לפי שתי השיטות. אומרת הגמרא: רַב
27 מְתַרְזֵן את דברי הברייתא לְמַעֲמִיהָ - לפי שיטתו, מפני שאף על פי
28 שאין מן הברייתא קושיא על רב, מכל מקום בלשון הברייתא עצמה
29 יש קושי, מפני שמשמעות דברי הברייתא היא שולד שיש לו שני
30 גבים ושני שדראות יצא מכלל שאר העוברים שאסורים כאשר יצאו
31 לאויר העולם, והוא מותר אפילו לאחר שיצא לאויר העולם, ומאחר
32 שאי אפשר לומר כן, שהרי ולד בעל שני גבים ושני שדראות אסור
33 באכילה לדעת כולם, על כן נזקק גם רב לתרץ את דברי הברייתא
34 באופן שיתאים לשיטתו. וְגַם שְׁמוּאֵל מְתַרְזֵן את דברי הברייתא
35 לְמַעֲמִיהָ - לפי שיטתו.
36 מפרשת הגמרא: רַב מְתַרְזֵן לְמַעֲמִיהָ, שצריך להוסיף על דברי
37 הברייתא ולשנותה כך, עובר שולד כשהוא בְּן אַרְבַּעָה חֲדָשִׁים
38 לבהמה דקה, או בְּן שְׁמֹנֶה חֲדָשִׁים לבהמה גסה, וכל שִׁימְנוּ
39 וְלִמְפָּה, אֲסוּר באכילה, בְּמֵה דְבָרִים אֲמוּרִים שולד כזה שלא כלו
40 חדשי עיבורו אסור, דווקא בְּשִׁיצָא כִּבְר לְאוֹרֵי הָעוֹלָם, אֲבָל
41 כשנמצא בְּמֵעֵי אֲמֹ כשנשחטה, שָׂרִי - הותר הולד בשחיטתה אף על
42 פי שלא כלו חדשיו. יֵצֵא מִכֹּל הִיתָר זֶה מִי שֵׁשׁ לוֹ שְׁנֵי גִבִּין וְשְׁנֵי
43 שְׁדָרְאוֹת, דְּאֵפִילוֹ אם נמצא בְּמֵעֵי אֲמֹ נְמִי אֲסוּר כשיטת רב שאמר
44 'בבהמה אסור באכילה, והוא איסור 'השועה' שנאמר לדעת רב
45 כשנמצא עובר כזה במעי אמן.

60 מוסכות אֲדָקָה - רק על בהמה דקה, שכל שילדה מארבעה חדשים
61 ומטה, כגון שילדה לשלשה, הולד אסור, אבל בהמה גסה אפשר
62 שאם ילדה לשבעה ולדה מתקיים.
63 הגמרא חוזרת ומקיימת את הראיה. מקשה הגמרא: תַּיִם מַאי - ומה
64 דחייה היא זו, והרי מן הברייתא עצמה מוכח שאינה מדברת רק
65 בבהמה דקה, כי אִי אֲמַרְתָּ בְּשֵׁלֶמָה אֲנִי - אם היית מבאר שדברי
66 הברייתא מוסבים גם על בהמה גסה, אֲצַטְרִיךְ - מובן מדוע יש צורך
67 להשמיט שהימנו ולמטה אסור, כי שֶׁלֶקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא - היה עולה
68 בדעתך לומר הוֹאֵל וּבִאֲשֶׁה וַלֵּד בֵּן שִׁבְעָה חֳדָשִׁים תַּיִם - מתקיים,
69 בְּבִהְמָה נִמְיָ תַּיִם - גם ולד בן שבעה יתקיים, שהרי זמן לידתן של
70 בהמה ואשה שוים לאחר תשעה חודשים, קָא מְשַׁמַּע לָן הַתנא דְלֵא
71 תַּיִם - שולד בן שבעה בבהמה גסה אינו מתקיים. אֵלֶּא אִי אֲמַרְתָּ
72 שדברי הברייתא אֲדָקָה אִיתְמַר - אמורים לענין בהמה דקה, פְּשִׁיטָא
73 - הלא פשוט הוא דין זה, שהרי בַּת הַלְתָּא יִרְחִי - בהמה שנולדה
74 לאחר שלשה חודשי עיבור מִי קָא תַּיִם - האם יעלה על הדעת שתוכל
75 להתקיים, ולמה הוצרכה הברייתא להשמיטנו.

76 משיבה הגמרא: לעולם אפשר שדברי הברייתא מוסבים רק על
77 בהמה דקה, ואף על פי כן אֲצַטְרִיךְ הַתנא להשמיטנו שהנולדת אחרי
78 שלשה חודשי עיבור אסורה, מפני שֶׁלֶקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא - היה עולה
79 בדעתך לומר, שֶׁל בְּצִיר הָרִי יִרְחִי - כל שפחת שני חודשים מחדשי
80 עיבורו תַּיִם - ראוי הוא לחיות, וכשם שולד אשה וולד בהמה גסה
81 מתקיימים כשנולדו חודשיים קודם זמנם, כך גם ולד בהמה דקה
82 מתקיים כשנולד חודשיים קודם זמנו, והיינו לאחר שלשה חודשי
83 עיבור, קָא מְשַׁמַּע לָן הַתנא שולד דקה שנולד מארבעה ולמטה אינו
84 מתקיים. ונמצא שלמסקנא לא נפשט הספק האם ולד בהמה גסה
85 שנולד לשבעה חודשים מתקיים או לא.

86 הגמרא מבארת דינה של המפלת דמות לילית. אומרת הגמרא: אֲמַר
87 רַב יְהוּדָה אֲמַר שְׁמוּאֵל, אשה המפלת ולד בדמות לילית, שהיא
88 מין שידה, יש לה פרוצוף אדם ויש לה כנפיים, אֲמַר מְמַאָה טומאת
89 לידה, מפני שוֹלֵךְ ממש הוא אֵלֶּא שֵׁשׁ לוֹ בנוסף לשאר אבריו
90 בְּנִפְיָם. תַּנְיָא נִמְיָ הָרִי - שנינו בן הברייתא כדברי שמואל, אֲמַר רַבִּי
91 יוֹסֵי, מְעַשָּׂה בְּמִקּוּם שִׁמּוֹן כִּימוּנִי בִּאֲשֶׁר אַתָּה שֶׁהַפִּילָה וַלֵּד
92 בְּדִמּוּת לַיְלִית, וְכֹא מְעַשָּׂה זֶה לַפְּנֵי חֲכָמִים, וְאִמְרוּ שְׁהַפִּילָה טמאה
93 לידה מפני שוֹלֵךְ הוּא, אֵלֶּא שֵׁשׁ לוֹ בְּנִפְיָם.

94 הגמרא מבארת דינה של המפלת דמות נחש: המפלת ולד בדמות
95 נחש, הוֹרָה חֲנִינָא בֵּן אַחִיו שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאֲמַר מְמַאָה לַיְדָה.
96 הֵלֵךְ רַבִּי יוֹסֵף וְסַפֵּר אֶת הַדְּבָרִים לַפְּנֵי רַבִּי גַּמְלִיאֵל הַנְּשִׂיא, שֶׁכַּךְ
97 הוֹרָה בֵּן אַחִיו שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. שָׁלַח לוֹ רַבִּי גַּמְלִיאֵל לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,
98 תִּנְהַג - הבא עמך את בֵּן אַחִיךָ וְכֹא לַפְּנֵי, כדי לבאר מדוע הוֹרָה בֵּן
99 אַחִיךָ הוֹרָאָה זו. יֵצְאוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְחֲנִינָא בֵּן אַחִיו כְּדִי לְבַא לַפְּנֵי רַבִּי
100 גַּמְלִיאֵל, וּבְהִלְיֻכְתָּן יֵצְתָה פֶּלֶת (רַבִּי) תַּנְיָא לְקַרְתָּאוּ - לקראת רבי
101 יְהוֹשֻׁעַ וְאִמְרָה לוֹ, רַבִּי, הַמַּפְלָת בְּמִין דְּמוּת נְחָשׁ מְהוּ - מה דינו,
102 האם אמו טמאה לידה או לא. אֲמַר לָהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אֲמַר מְהוֹרָה.
103 חוּרָה וְאִמְרָה לוֹ, וְהֵלֵא מְשַׁמַּךְ אִמְרָה לִי חֲמוּזִת, אִשְׁתַּ חֲנִינָא, שֶׁאֲמַר
104 מְמַאָה. וְאֲמַר לָהּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מְאִיזָה טַעַם אִמְרָה לָךְ חֲמוּתָךְ שֶׁהִיא
105 טמאה. והשיבה, הוֹאֵל וְנִלְגַל עֵינָיו שֶׁל נַחֵשׁ עָגוּל בְּגִלְגַל עֵינָיו שֶׁל
106 אָדָם. מסיימת הגמרא: מִתּוֹךְ דְּבָרֵיהּ שֶׁל כַּלַּת חֲנִינָא נִזְכָּר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
107 בהלכה זו ובטעמה, ועל כן שָׁלַח לוֹ לְרַבִּי גַּמְלִיאֵל לומר לו, מִפִּי
108 הוֹרָה חֲנִינָא, שְׁלִמְדְתִּי אוֹתוֹ כִּךְ, ומטעם שגלגל עינו של נחש עגול
109 כשל אדם.

110 הגמרא לומדת הנהגה מתוך המעשה שהובא: אֲמַר אַבְיִי, שֶׁמַּע
111 מִיְנָה - מוכח ממעשה זה שצוּרְפָא מְרַבֵּן - תלמיד חכם דְּאֲמַר
112 מִיְלְתָא - שאומר דבר הלכה, לִימָא בְּהַ מְעַמָּא - שיאמר את טעם
113 דבריו, דְּכִי מְדַבְּרוּ לֵיהּ מְדַבְּרָ - כדי שאם בעתיד ישכח את דבריו,
114 כאשר יזכירו לפניו את טעמו מתוך כך יזכר בהוראתו.

משנה

115 משנתנו עוסקת דיני טומאה באשה המפלת שפיר: המפלת שפיר
116 מְלֵא מִיָּם, או מְלֵא דָם, או מְלֵא גְנוּנוֹם (-גוונים), כלומר שהיה בו
117 המשך בעמוד קנ

1 וּשְׁמוּאֵל אף הוא מְתַרְץ את הברייתא לְמַעֲמִיָּה - לפי שיטתו, שצריך
2 להוסיף על דברי הברייתא כך, עובר שנולד כשהוא בֵּן אֲרֻבְעָה
3 חֳדָשִׁים לְבַהֲמָה דְקָה, או בֵּן שְׁמֹנֶה חֳדָשִׁים לְבַהֲמָה נְסָה, וְכֹל שֶׁהִימְנוּ
4 וְלִמְטָה, אֲסוּר בִּאֲכִילָה. כְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים שֶׁהעובר נאסר בצאתו
5 לאויר העולם, בְּשֵׁלֶא כְּלוּ לוֹ חֲרָשָׁיו - שנולד קודם זמנו, אֲכָל עובר
6 שְׁכָלוּ לוֹ חֲרָשָׁיו, שהוא בן חמשה לדקה וכן תשעה לגסה, מוֹתֵר אף
7 אם יצא לאויר העולם. יֵצֵא מִכְּלָל זֶה מִי שֵׁשׁ לוֹ שְׁנֵי נִפְיָן וְשְׁנֵי
8 שְׁדָרְאוֹת, שנאמר בו איסור נוסף, דָּאָה עַל גַּב דְּכָלוּ לוֹ חֲרָשָׁיו,
9 שהוא בן חמשה לדקה וכן תשעה לגסה, אף על פי כן אֵם יֵצֵא הוֹלֵד
10 לְאוֹרֵר הָעוֹלָם אֲסוּר, מפני שהוא נפל שאינו ראוי לחיות, ודינו
11 כנבלה, ורק כשנמצא בְּמַעֲי אֲמֹ שָׂרִי - הוא מותר כדן כל עובר
12 שנמצא במעי אמו. וכדברי שמואל שבריה שיש לה שני גבים ושני
13 שדראות בבהמה מותרת באכילה.

14 הגמרא מביאה שרב ביאר את טעמו מדוע באשה אינו ולד: תַּנְיָ תַּנָּא
15 קַמֵּיהּ דְרַב - שנה אחד החכמים (שהיה רגיל לשנות ברייתות) לפני
16 רב, שנינו בברייתא. הַמַּפְלָת בְּרִיית גּוֹף שְׁאִינֵי חֲתוּךְ - שאין בו
17 חיתוך אברים, אלא כולו שלם כעין לוח עץ חלק, וכן המפלת בְּרִיית
18 רֵאשׁ שְׁאִינֵי חֲתוּךְ - שאין לו פנים וצורה, אלא כולו חלק כעין עיגול,
19 יָכוֹל הֵיית לומר שֶׁהָאָה אֲמֹ מְמַאָה לַיְדָה, תְּלַמּוּד לְזִמְרָ - משמיטנו
20 הכתוב האמור לענין טומאת לידה (ויקרא יב) 'אֲשֶׁה כִּי תוֹרֵעַ
21 וְיִלְדָה זָכָר וּגְוָ' וְטִמְאָה כְּבַעַת יָמִים כִּימֵי נִדָּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא, ונאמר
22 בסמוך (שם יג) 'וַיָּיִם הַשְּׁמִינִי יוֹמָל וְגו' בְּשֶׁר עַרְלָתוֹ, ויש ללמוד
23 מסמיכות פסוקים אלו שרק מִי שְׁרָאוֹי מצד בריאתו לחיות עד לזמן
24 בְּרִית מִילָה, שהיא לאחר שְׁמֹנֶה יָמִים מלידתו, אמו טמאה לידה,
25 יֵצֵאוּ אֵלּוּ שְׁנֵי בָרוּךְ או בראש שאינו חתוך שְׁמַבְרִיאָתָם אֵינֵן
26 רְאוּיִן לַחַיּוּת עד זמן בְּרִית מִילָה, שְׁמֹנֶה יָמִים, שאין אדם טמאה
27 לידה. אֲמַר לֵיהּ רַב, לְחֻכְם שֶׁשֶׁנָּה בְּרִייתָא זו לַפְּנֵי, וְכִיּוּם בְּהָ,
28 בְּרִייתָא זו, הָכִי, וְכֵן מִי שֵׁשׁ לוֹ שְׁנֵי נִפְיָן וְשְׁנֵי שְׁדָרְאוֹת אין אמו
29 טמאה לידה, שגם הוא אינו ראוי לברית שמונה.

30 הגמרא מבארת את ההלכה בדיון מי שיש לו שני גבים ושני שדראות:
31 רַבִּי יְרֵמְיָהּ פֵּר אֵפָא סַבְרָ (-חשב) לְמַעַבְדַּ עוֹבְדָא בְּוֹתִיהּ דְּשְׁמוּאֵל
32 - לעשות מעשה כדעת שמואל ולהורות שהיולדת ולד בעל שני
33 גבים ושני שדראות טמאה טומאת לידה. אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא, מַאי
34 דַּעְתָּיךָ - מהי דעתך שהחלטת להכריע כשמואל, האם מפני שסברת
35 לנהוג לְחוּמְרָא מספק, הלא חוּמְרָא דְאִתִּי לִידֵי קוּלָא הוּא - חומרא
36 זו סופה לבא לידי קולא. דַּקְתָּבְתָּ לָהּ - שהרי כאשר אתה מטמא
37 אותה טומאת לידה אתה נוטל לה ימים שבהם יהיו דמיה דְּמִי מוֹתֵר,
38 ואם אין הלכה כשמואל דמים אלו הם טמאים, ונמצא שהקלת עליה
39 שלא כדיון. לְכֹן עֲבִיד מִיָּהּ בְּוֹתִיהּ דְרַב - עשה על כל פנים כדברי
40 רב, דְּקִיּוּמָא לָן הַלְּבַתָּא פְּרַב בְּאִיסוּרֵי - שהרי מקובל בידינו שהלכה
41 כרב דיני איסור והיתר, בֵּין כֹּאשֶׁר דְּבָרֵינוּ נִאמְרוּ לְקוּלָא וְבֵין כֹּאשֶׁר
42 דְּבָרֵינוּ נִאמְרוּ לְחוּמְרָא.

43 הגמרא מסתפקת דינו של עובר בהמה שנולד חודשיים קודם זמנו:
44 אֲמַר רַבָּא, הָרִי אֲמַרו חכמים במנין חדשי עיבור של המינים
45 השונים, אֲשֶׁה יוֹלְדַת וַלֵּד בֵּן קִימָא לְאַחַר תְּשַׁעָה חֳדָשִׁים עִיבוּר, וְכֵן
46 היא יוֹלְדַת וַלֵּד בֵּן קִימָא גַם לְאַחַר שְׁבַעָה חֳדָשִׁים עִיבוּר, בְּהִמָּה נְסָה
47 טהורה יוֹלְדַת וַלֵּד בֵּן קִימָא לְאַחַר תְּשַׁעָה חֳדָשִׁים עִיבוּר. ויש להסתפק
48 האם גם בהמה גסה יוֹלְדַת וַלֵּד בֵּן קִימָא גַם לְאַחַר שְׁבַעָה חֳדָשִׁים
49 עִיבוּר, כשם שאשה יולדת גם לתשעה וגם לשבעה, אִי שְׁמָא בַּהֲמָה
50 לֵא יוֹלְדָה בֵּן קִימָא לְשַׁבַּעָה, ואם ילדה לשבעה הרי ולדה נפל ואסור
51 באכילה.

52 הגמרא מביאה ראייה מברייתא לפשוט את הספק: אֲמַר רַב נַחֲמָן פֵּר
53 יֵצְתָךְ, תַּא שְׁמַע רַאיה לפשוט את הספק מהברייתא שהוכרה לעיל
54 (ע"א), יֵשׁ בְּעוּבְרִין שְׁהוּ אֲסוּרִין, בן ארבעה לדקה, בן שמונה לגסה,
55 הִימְנוּ וְלִמְטָה אֲסוּר. מַאי לָאוּ - האם אין כוונת הברייתא בתיבות
56 'הימנו ולמטה', אֲנִיכָה - גם לענין בהמה גסה, שכל שילדה לשמונה
57 חודשים ומטה הולד אסור, ותפשוט אם כן שבהמה שילדה לשבעה
58 חודשים אין ולדה מתקיים.

59 דוחה הגמרא: לֵא זו כוונת הברייתא, אלא תיבות 'הימנו ולמטה'

המשך ביאור למסכת נדה ליום חמישי עמ' ב

1 ממראה דם ומראה של בשר ועצמות, אינה חוששת לולד ואינה
2 טמאה משום לידה. ואם היתה השפיר מרוקם – שכבר נרקם בו הולד,
3 עד שצורת האברים ניכרים קצת, הרי היא טמאה, וכיון שאין ידוע
4 אם הוא זכר או נקבה, תשבע לזכר ולנקבה, כלומר תנהג כחומר
5 שזכר וכחומר שבנקבה, שטמאה שבועיים כנקבה, וימי טוהר
6 שלה, מסתיימים בסוף ארבעים יום כזכר.
7 המפלת סנדל – ולד שצורתו פחותה שאין צורת פניו ניכרת, או
8 שליף – כמין קרום שהולד מונח בתוכו, הרי היא טמאה לידה, לפי
9 שאין סנדל שאין עמו עוד ולד, ואין שליף בלא ולד, ואף אם אין
10 רואים בה את הולד, ודאי היה בה ולד ונימוח. וכיון שאין ידוע אם
11 זכר הוא או נקבה, תשבע לזכר ולנקבה, ובסנדל, אף שהיא טמאה
12 מחמת הולד, אם הולד שהיה עמו הוא זכר, צריכה לנהוג אף את
13 החומר שבנקבה, שטמאה היא שבועיים.

14 **גמרא**

15 הגמרא דנה מדוע אין חוששים בשפיר שמא היה ולד. שואלת
16 הגמרא: בשלמא דם ומים – המשנה מובנת במה שאמרה שבשפיר
17 מלא מים או דם, אינה חוששת לולד, כיון שדם ומים, לא כלום היא
18 – ודאי אינו ולד, אלא מה שאמרה שבמלא גוונים – גוונים אינה
19 חוששת לולד, קשה, דניחוש – שנחשוש – שפלא ולד הוה ונימוח,
20 ונעשה לגוונים אלו, שכיון שאינו מלא בדם ולא מלא במים, יש
21 לחשוש שמא ולד היה שם ונימוח.

22 מתרצת הגמרא: אמר אביי, וכי בפה יין חי – יין שאינו מוזהב במים,
23 שהוא חזק שנתת אמו של עובר זה שיש לנו לומר שנמוח עופרה
24 בתוך מעיה, והוא דרך גוזמא, כלומר, שודאי אין מציאות שנימוח
25 הולד מחמת ששתנה יין חי, אלא כוונת הגמרא שאף שיש פעמים
26 שהולד נימוח, מכל מקום יש לנו לילך אחר הרוב, ולומר שלא נימוח
27 הולד. עוד מתרצת הגמרא: רבא אמר, 'מלא' גוונים תנן, ואם
28 איתא דאתמוחי אתמח – ואם היה כן שנימוח הולד, מקסר חסר –
29 לא היה השפיר מלא, שהרי דבר המתמוסס נחסר בגודלו, ומכך
30 שהפילה שפיר מלא, מוכח שלא היה בו ולד שנימוח. עוד מתרצת
31 הגמרא: רב אדא בר אבהו אמר, 'גוונים' תנן, ואם איתא
32 דאתמוחי אתמח, כולה בחד גוונא הוה קאי – כל מה שיש בשפיר
33 היה באותו גוון, ומכך שהפילה שפיר שיש בו כמה גוונים, מוכח שלא

המשך ביאור למסכת נדה ליום שבת קודש עמ' א

1 ששיעורו טפח על טפח על רום טפח מרוקע, כלומר שיעור ארכו
2 ורחבו וגובהו חללו כל אחד מהם אינו פחות מטפח, נידון כאהל,
3 ומכאן את הטומאה – היינו אם כוית מן המת תחת האהל בצד זה,
4 וכלי תחת האהל בצד אחר, נטמא הכלי מחמת אהל המת, וכן אהל
5 זה הוציא בפני הטומאה – מעכב הוא את הטומאה מלעלות מעל
6 מחיצת האהל, כגון אם היתה טומאה תחתיו וכלים על גביו, הרי
7 הכלים טהורים, ואם כן מדוע לא מנה רבי אושעיא טפח זה בכלל
8 הדברים ששיעורם טפח. מתרצת הגמרא: טפח קאמרינן, טפח על
9 טפח לא קאמרינן – רבי אושעיא מנה רק דברים ששיעורם טפח,
10 ולא את אלו ששיעורם טפח על טפח.

11 מוסיפה הגמרא להקשות: והא אביא – והרי יש דבר נוסף ששיעורו
12 טפח, ששינוי (כלים פ"ה מ"ב) אכן היוצא – (הבולט) מן התנור
13 בעוביו, שהיו קובעים אותו בתנור כדי לאוחז בו כשמתלטלים את
14 התנור ממקום למקום, ונחשב בית יד של הכלי והרי הוא כמורו שאם
15 נטמא התנור נטמא גם האבן ומטמא את האוכלים הנוגעים בו,

16 שיעורו טפח, שעד שיעור זה נצרך לתנור כדי לטלטלו, ויותר מכך
17 עומד להיקצץ ואינו נטמא עמו. וכן אבן היוצא מן הכירה שיש בה
18 מקום לשפיתת שתי קירות, שיעור האבן המחובר בעוביה ונטמא
19 עמה הוא, אורך שלש אצבעות, שעד שיעור זה הרי הוא חפור ויד
20 לכירה, ודינו כמו הכירה. שאם נטמאה הכירה נטמא האבן ומטמא
21 אחרים, ויותר משלש אצבעות אין דינו ככירה, כיון שעומד להיקצץ.
22 ואם כן קשה מדוע לא נמנה טפח זה של תנור בין אלו שמנה רבי
23 אושעיא. מתרצת הגמרא: כי קאמרינן – מה שאמרנו ומנינו שיעורי
24 טפח, הוא רק היבא דבציור מטפח לא חיו – כאשר אינם ראוים
25 לשימושם בפחות מטפח, כמו שופר ולולב שפסולים כשהם פחותים
26 מטפח, אבל הבא – כאן באבן היוצא מהתנור, כל שכן דבציור
27 – (שפחות) דתנור הוא.

28 מוסיפה הגמרא להקשות: והא אביא – הרי יש דבר נוסף ששיעורו
29 טפח,